

Verkondiging zondag 25 oktober 2020, Oogstdienst, Dorpskerk te Zoeterwoude

Schriftlezingen: Genesis 3:1-19 & Romeinen 8:19-23 (uit de Bijbel in Gewone Taal)

De aarde als kwetsbaar thuis

Ik heb thuis een screensaver waar ik minuten lang naar kan kijken. Vanuit de ruimte zie je de aarde. Het is donker en je ziet dus alleen de lichtjes. Op de werelddelen die bevolkt zijn. En de aarde draait. Je ziet hoe klein de aarde is vergeleken met de ruimte. Een kleine planeet, maar onze planeet.

André Kuipers heeft het gezien. Als op mijn screensaver zag hij de aarde vanuit de ruimte. Als je naar de Expo in Noordwijk gaat, dan zie je met welke kleine space shuttle Andre Kuipers de ruimte in is gelanceerd. Je kunt filmpjes bekijken waarop hij vertelt over zijn ervaringen, hoe hij experimentjes doet in de ruimte en waarom hij ruimtevaarder wil zijn. Hoe belangrijk de ruimtevaart is voor de aarde. Dat als we meer weten over hoe het met de aarde gaat, we ook beter voor de aarde kunnen zorgen.

Hij zag de aarde vanuit de ruimte. Eén van de planeten, waar wij wonen. Ons thuis. Maar een kwetsbaar thuis.

Want de balans tussen wat mensen gebruiken en wat de aarde voortbrengt, raakt snel verstoord. De vraag naar energie, land en water is de afgelopen 50 jaar enorm gegroeid door de economische ontwikkeling. Onze welvaart en behoefte aan groei van welvaart heeft geen positief effect op de aarde.

De Bijbel wijst de mens aan als schuldige. Zowel het Scheppingsverhaal uit Genesis 3 als Paulus in een brief aan de Romeinen. Het Scheppingsverhaal geeft een nog steeds actuele beschrijving waarom mensen niet in staat zijn om de aarde paradijs te laten zijn. Paulus neemt het beeld van de vervloekte aarde over van Genesis. En hij ziet een manier die niet naar totale vernietiging leidt van ons kwetsbare thuis, maar naar volmaaktheid. Aarde en mensen die zo volkomen worden als ze bedoeld zijn.

* Het zijn grote thema's, vragen en grootse oplossingen, maar ze bepalen ons gedrag van dag tot dag.

Paulus gaat ons helpen om bij dat levensgevoel te komen van de eerste oogst – die vreugde geeft. Waar je dankbaarheid bij hebt.

De aarde in barensweeën

Maar hij erkent ook wel dat dat op dagelijkse basis niet altijd lukt. Hij gebruikt een beeld waarmee hij ziet dat het leven op aarde vol pijn en ellende is. De hele schepping 'zucht en lijdt als in barensweeën', schrijft hij. Voor de oplettende luisteraar: die beeldspraak staat wel in de

oudere vertalingen maar niet meer in de Bijbel in Gewone Taal – het klinkt ook een beetje vreemd, je hebt er een poëtisch oor voor nodig om er iets bij te voelen... dat de aarde weeën heeft.

In de Bijbel in Gewone Taal staat heel to-the-point dat de aarde vol pijn en ellende is. Maar dat beeld van barenswееën voegt vandaag voor mij nog wel wat toe. Want het is een beeld van de natuur: van zoogdieren – die weeën krijgen bij hun bevalling. Die komen zonder aankondiging, gestuurd door biologische processen. Plotseling maar hevig.

Ik heb wel eens gelezen dat vrouwen bij de bevalling zich maar het beste aan weeën kunnen overleveren. Dat hoe meer je je verzet, hoe minder snel een bevalling gaat. Dat is moeilijk te bewijzen natuurlijk. Maar, er zit wel wat in: dat hoe meer controle je wilt houden, hoe minder je het soms hebt.

Want, er is geen ontkomen aan. Zo ook bij de aarde, die zucht en lijdt, schrijft Paulus. Er is dood, er is zinloosheid, vruchteloosheid. Het is onvoorspelbaar wie leeft en wie sterft.

Genesis 3 vertelt datzelfde verhaal: hoe het leven op aarde ver afdrijft van hoe wonderlijk en mooi het zou kunnen zijn:

- een slang en een vrouw staan elkaar naar het leven. Er is vijandschap tussen mensen en dieren.

- Vrouwen worden overheerst door mannen. Mannen zijn de baas. Dat is dus niet een goed ding en het is helaas nog steeds op heel veel plaatsen zo.

- En, mannen moeten veel te hard werken om genoeg te eten te hebben. Er is veel honger op aarde. Veel mensen kennen veel tegenslag.

Zo zegt dit oeroude Scheppingsverhaal wat nog steeds de situatie is.

En dit verhaal geeft een oorzaak hiervoor. Een reden waarom leven op aarde afdrijft van het paradijs dat ze in de kern is. Dat begint op het moment dat de mensen als God willen zijn en van de boom in de tuin eten. Ze willen alles weten. Ze willen de volledige controle. Want kennis is macht. Daarmee komt er een breuk: tussen mens en dier, mensen onderling, mens en aarde. Het evenwicht in het kwetsbare thuis, raakt verstoort.

De aarde zucht en steunt en heeft pijn. En hoeveel controle hebben we daar nu eigenlijk echt over?

Net als bij geboorteweēen denk je: weinig. En als je er dan toch weinig controle over hebt, hoe dichtbij ligt het dan om te zeggen dat je er ook weinig aan kunt doen.

Maar Paulus ziet daar nog wel een verschil tussen: Aan de pijn van het leven op aarde valt weinig te doen. Daar hebben we geen controle over. Maar, in ons eigen gedrag, hoe we het ondergaan, daar is een groot verschil te maken. Paulus ziet het beeld van barenswееën niet alleen als beeld van lijden, maar ook als beeld van hoop. En dat maakt alle verschil in hoe we omgaan met wat ons gegeven is.

De bevrijding van mens en aarde

Want, niet alleen is het lijden van mensen verbonden met het lijden van de aarde, ook wat er na de weeën komt; de geboorte, de bloei van de aarde, is verbonden met de bloei van mensen.

Ik moest denken aan een paar jaar geleden. Toen hadden we een dienst samen met de LTO, en bereidden we dat voor met een kleine vertegenwoordiging van boeren. Toen kwam op tafel hoe boer zijn niet alleen maar 'werk' is maar eerder een levenswijze. Als het slecht gaat met de natuur, dan gaat het slecht met de inkomsten en met het aanbod. Is de oogst goed dan is er meer overvloed thuis en voor de mensen.

Die verbondenheid van aarde en mens wordt heel vaak vergeten. Ook in de kerk zijn we vaak bezig met hoe God en mens met elkaar omgaan. Hoe God mensen bevrijdt, redt uit slavernij, ons vergeeft en bestemd voor zijn toekomst. We zetten onszelf vaak centraal; als centrum van de wereld.

Wat is het dan verrassend dat Paulus – die toch ook veel over de relatie van mensen met God schrijft, in de Romeinenbrief erop wijst, dat mens en aarde samengaan. Niet alleen lijden ze samen, ze worden ook samen verlost!

Want dat verwacht Paulus: een bevrijding van de aarde. De weg daarnaartoe gaat door lijden. Maar die weeën van aarde en mensen samen die monden uit in een nieuw begin. Een geboorte van een nieuwe wereld en van nieuwe mensen.

En dat nieuwe leven overstijgt alles wat we nu meemaken. Die toekomst van God is beter dan je je kunt voorstellen. Die is glorieus. Het brengt bevrijding van alle nare gevolgen van de macht van de dood. Bevrijding uit slavernij. Verlossing. Eeuwig leven.

Zo'n toekomstscenario waar Paulus over schrijft, daar hebben we natuurlijk helemaal geen controle over. En we kunnen ons dat ook niet toe-eigenen. We weten er niet genoeg van hoe de toekomst zal lopen.

Wat heb je er dan aan? Die hoop op een nieuw leven, hoe verandert dat iets aan vandaag? Dat kan alleen als het niet alleen maar toekomst is. En dat is dan ook niet zo, vindt ook Paulus. De schepping is niet voor eeuwig veroordeld, vol slechtheid, vervuiling of ellende. De schepping draagt in zichzelf de belofte om volmaakt te zijn. En er is al wat te merken van dat nieuwe paradijselijke leven op aarde.

De geest als eerste vrucht van de oogst

Een nieuw begin, van een leven op aarde dat bloeit als de prachtigste tuin, dat is al hier. Het is ons gegeven.

Door de Geest, dat is een voorschot op het eeuwige leven, schrijft Paulus. En om ons daarbij iets te kunnen voorstellen, gebruikt hij weer een beeld van de oogst: in de Griekse grondtaal staat er namelijk dat de Geest gegeven is als 'eerste vruchten', 'eerste oogst'.

Als je al een tijd wacht tot je eindelijk kan oogsten. Van de perenboom in je tuin, je aardbeien, de spruiten op je akker, de bloemen die je gezaaid hebt. Hoe kan je hart dan een sprongetje

maken als de eerste vruchten volgroeid zijn – als je dat eerste eetbare of volgroeide exemplaar in handen hebt! Die ervaring, dat is het begin van al het goede dat nog komen gaat. Diezelfde uitdrukking van de eerste vruchten van wat nog komen gaat, is door Paulus ook voor Christus gebruikt: de eerste van de mensen die als hij zullen opstaan uit de dood. Ook Christus is die belofte van de opstanding van al wat leeft. En zo werkt ook de Geest van God: die geeft ons gaven om mee te werken. En van alles om dankbaar voor te zijn. Als een voorschot op wat komen gaat.

En als het goed gaat met ons, dan gaat het ook goed met de aarde.

Want de verbondenheid van aarde en mensen betekent natuurlijk ook, dat het uitmaakt wat wij doen. Als we de levensbronnen van de aarde uitbuiten voor ons eigen gewin, dan zal de aarde sterven. Als wij zorgvuldig omgaan met de aarde, zal de aarde bloeien.

Slot

De aarde is ons kwetsbare thuis. Het maakt uit hoe wij met al haar bronnen omgaan. Al wat leeft is met elkaar verbonden. Lijden en bloei, pijn en geboorte van nieuw leven: het is niet alleen van de mens, maar van de hele Schepping. Het maakt daarom uit hoe we omgaan met wat de aarde ons geeft.

We kunnen al wat leeft niet controleren. Als dat onze houding bepaalt, dat we willen controleren, dan zorgt dat voor vijandschap, overheersing, en honger voor heel vele mensen die overheerst worden. Daarmee vernietigen we het mens-zijn samen met de aarde.

Laat die houding los en neem een andere houding aan, gekleurd door hoop! Want in het leven op aarde is een nieuw begin geboren: Christus die de macht van de dood overwint. En de Geest die ons al laat ervaren hoe de schepping goed is, de volmaaktheid in zich draagt. Een ervaring die nog maar het begin is van al het goede dat nog komen gaat. Zoals een eerste oogst die vreugde geeft.

Dat maakt dat we dankbaar kunnen zijn voor wat we vandaag ontvangen.

Als ik wegdroom bij mijn screensaver van de aarde denk ik even aan André Kuipers. Hoe zal hij zich gevoeld hebben, toen hij in dat immense heelal was en in de verte zijn kwetsbare thuis, de aarde, zag? Het enorme oppervlakte blauw van de oceanen, het wit van sneeuw en ijs, het groen van de bossen en oerwouden, het gras. En de steppen. De zandvlaktes. Al die bronnen van leven. Al die dieren en mensen die op aarde wonen. Alles wat groeit, ontluikt en geboren wordt. Er valt licht op. Licht met de kleur van hoop dat het leven op de aarde volmaakt zal zijn. In dat licht wil ik mijn kleine, nietige plek op aarde innemen, in de verbondenheid met al wat leeft om mij heen. In dat licht ben ik dankbaar. **Amen.**